

Πρακτικά συνάντησης εργασίας

Τετάρτη 25 Σεπτεμβρίου 2013

Τοποθεσία	:	Εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Παπακυριαζή 22, 41222, Λάρισα	
Συμμετέχοντες	:	Χ. Χατζηχριστοδούλου Δ. Δούκας Ν. Παπαδόπουλος Μ. Ιωάννου	Χ. Μπιλλίνης Ζ. Μαμούρης Α. Γιαννακόπουλος Α. Μάρκα
Τηλεδιάσκεψη	:	Γ. Κολιόπουλος Α. Ψαρουλάκη Ε. Πατσουλά Γ. Σπανάκος	Α. Μπάκα Δ. Περβανίδου Μ. Τσερώνη Ι. Βόντας

Πρακτικά συνάντησης

- **Ανασκόπηση πορείας εργασιών του προγράμματος**

Ο κ. Χατζηχριστοδούλου ενημέρωσε τους συμμετέχοντες σχετικά με την πορεία των δράσεων στο Δήμο Ευρώτα, τονίζοντας τη συμβολή της κας Τσερώνη από το ΚΕΕΛΠΝΟ στο συντονισμό και την οργάνωση των δράσεων. Συγκεκριμένα, έκανε λόγο για τους υπολειμματικούς ψεκασμούς εσωτερικών χώρων (IRS) και για τις δοκιμασίες ελέγχου αποτελεσματικότητας από το Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο και το Εργαστήριο του κ. Βόντα στην Κρήτη. Επίσης, μίλησε για τον αριθμό των κουνουπιέρων που έχουν διανεμηθεί στα καταλύματα των μεταναστών στο Δήμο Ευρώτα καθώς και για τα σχήματα ανθελονοσιακής αγωγής που έχουν δοθεί με τη μορφή DOT και τη διαδικασία παρακολούθησης των ανεπιθύμητων ενεργειών τους (συμπλήρωση φόρμας φαρμακοεπαγρύπνησης). Έγινε εκτενής αναφορά στις διαδικασίες της γονοτύπησης των πλασμωνίων (genotyping) που ασχολείται ο κ. Σπανάκος στην ΕΣΔΥ. Συγκεκριμένα, ο κ. Χατζηχριστοδούλου έκανε λόγο για το στέλεχος *P. vivax* που φαίνεται να επικρατεί στην εστία του Δήμου Ευρώτα, για την ύπαρξη σταθερής ετερογένειας στελεχών, αλλά και για τη σημαντική παρατήρηση ότι στην εστία του Δήμου Σοφάδων πέρυσι το φθινόπωρο υπήρξαν δύο διαφορετικά στελέχη του πλασμωνίου. Επίσης, ενημέρωσε τους συμμετέχοντες σχετικά με τη δυνατότητα που προσφέρει το ECDC για εκπαίδευση και παρακολούθηση (attachment) δύο εβδομάδων σε ευρωπαϊκό επίπεδο και την προσπάθεια που καταβάλλεται προκειμένου να μεταβεί ο κ. Σπανάκος στο εργαστήριο του κ. G. Snounou για το διάστημα αυτό.

Στη συνέχεια, δόθηκε ο λόγος στον κ. Μπιλλίνη προκειμένου να ενημερώσει τους συμμετέχοντες σχετικά με την πορεία εργασιών της ερευνητικής τους ομάδας. Ο κ. Μπιλλίνης ανέφερε ότι βρέθηκαν αρκετά θετικά άγρια πτηνά σε Ανατολική Αττική, αλλά και ένα στην Καρδίτσα και

αναμένεται να αποστείλει και στις άλλες ομάδες εργασίας συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα της επιτήρησης. Ο κ. Χατζηχριστοδούλου τόνισε πόσο σημαντικό είναι να έχουμε διαθέσιμα όσο το δυνατόν γρηγορότερα τα αποτελέσματα και για τα θετικά και για τα αρνητικά αποτελέσματα καθώς το Συντονιστικό Κέντρο Αιμοεπαγρύπνησης στηρίζεται σε τέτοια δεδομένα – λόγω έλλειψης αντιδραστηρίων για έλεγχο μονάδων αίματος – προκειμένου για το χαρακτηρισμό των επηρεαζόμενων περιοχών.

Έπειτα, ο κ. Δούκας ενημέρωσε τους συμμετέχοντες σχετικά με τις εξελίξεις στην επιτήρηση των ιπποειδών. Δήλωσε ότι δεν έχει λάβει κανένα τηλεφώνημα – στα πλαίσια παθητικής επιτήρησης – για περιστατικό αρρώστου αλόγου με νευρολογικά συμπτώματα. Όσον αφορά στην ενεργητική επιτήρηση, ο κ. Δούκας δήλωσε ότι συνεχίζει την επιτήρηση στη λίμνη Κάρλα χωρίς να έχει παρατηρηθεί ορομετατροπή μέχρι και τον Ιούλιο, αλλά ότι εκκρεμεί η εξέταση των δειγμάτων Αυγούστου και Σεπτεμβρίου λόγω έλλειψης αντιδραστηρίων (σε αυτό το σημείο ο κ. Μπιλλίνης προθυμοποιήθηκε να γίνουν οι δοκιμασίες αυτές στο δικό του εργαστήριο). Επίσης, έκανε λόγο για τις τρεις δειγματοληψίες που έγιναν στην περιοχή του Μαραθώνα (αναμένονται αποτελέσματα εξετάσεων) καθώς και για την επίσκεψή του σε Λουτράκι και Ξυλόκαστρο στην Πελοπόννησο όπου δε βρήκε επαρκή πυρήνα αλόγων για να ξεκινήσει μια διαδικασία συστηματικής επιτήρησης.

Στη συνέχεια της συνάντησης, ο κ. Παπαδόπουλος ενημέρωσε τους παρευρισκόμενους για τις εργασίες που έχει φέρει εις πέρας η ομάδα του εργαστηρίου του. Συγκεκριμένα, δήλωσε ότι ολοκληρώθηκε η διαδικασία δοκιμών εντομοκτόνων (τόσο εντός του εργαστηρίου όσο και στο ύπαιθρο) και ότι μελετάται επίσης και η δευτερεύουσα δράση αυτών στα ενήλικα κουνούπια. Επίσης, είπε πως συνεχίζεται κανονικά η εντομολογική επιτήρηση στη λίμνη Κάρλα και πως υπάρχουν αρκετά διαθέσιμα τρυβλία με δείγματα που μπορούν να αποσταλούν στον εργαστήριο του κ. Μαμούρη. Για τη μελέτη της διαχείμασης των κουνουπιών, ανέφερε ότι ολοκληρώθηκαν οι διαδικασίες μελέτης του προηγούμενου χειμώνα και

πως προγραμματίζονται οι εργασίες για τη φετινή χειμερινή περίοδο. Όσον αφορά στην εφαρμογή του πρωτοκόλλου σύγκρισης των παγίδων και σύγκρισης σύνθεσης πληθυσμών ανά μήνα, έγινε λόγος για την καθυστέρηση παραλαβής του εξοπλισμού και την αδυναμία εκτέλεσης των δοκιμών. Ο κ. Χατζηχριστοδούλου πρότεινε να γίνει η διαδικασία αυτή στη διάρκεια του 2014. Ο κ. Παπαδόπουλος συμφώνησε και ενημέρωσε επίσης τους συμμετέχοντες για τη δυνατότητα που υπήρξε να χρησιμοποιηθεί ένας μικρός αριθμός παγίδων στο πεδίο υπό τη μορφή πιλοτικής μελέτης. Επιπλέον, ο κ. Παπαδόπουλος μίλησε και για μια διαδικασία κατανομής ηλικιών ενήλικων κουνουπιών στο ύπαιθρο, στην οποία έχει προχωρήσει με τους συνεργάτες του και η οποία έχει δώσει ιδιαίτερα ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Τέλος, ο κ. Παπαδόπουλος έκανε λόγο για την ολοκλήρωση της βάσης βιβλιογραφικών αναφορών και άρθρων από τους συνεργάτες του και ο κ. Χατζηχριστοδούλου πρότεινε να ενταχθεί η βιβλιοθήκη αυτή στη διαδικτυακή πύλη του προγράμματος. Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν και ο κ. Μαμούρης τόνισε ζητήματα λήψης αδειών (copyright).

Ο κ. Μαμούρης, έπειτα, έκανε λόγο για τους δείκτες που εφαρμόζονται στο εργαστήριό του και πως μέχρι στιγμής δεν έχουν βρεθεί υβρίδια. Επίσης, δήλωσε ότι περιμένει να του αποσταλούν δείγματα από ανθρώπους για το πρωτόκολλο των πολυμορφισμών MHC και ο κ. Χατζηχριστοδούλου πρότεινε να τα φέρει ο ίδιος από το εργαστήριο του κ. Τσακρή.

Ο κ. Χατζηχριστοδούλου, κάνοντας λόγο για την οροεπιδημιολογική μελέτη για τον ιό του Δυτικού Νείλου στους ανθρώπους, ανέφερε ότι έχουν ήδη συγκεντρωθεί και αποσταλεί όλα τα δείγματα ορών στο Εργαστήριο Μικροβιολογίας του ΕΚΠΑ και αναμένονται τα αποτελέσματα.

- **Τηλεδιάσκεψη (κ. Κολιόπουλος, κα Τσερώνη, κα Περβανίδου, κα Μπάκα, κ. Σπανάκος, κα Πατσουλά, κ. Βόντας, κα Ψαρουλάκη)**

Αρχικά ο κ. Χατζηχριστοδούλου ενημέρωσε τους συμμετέχοντες στην τηλεδιάσκεψη για την πορεία των εργασιών του προγράμματος και ειδικά

για την επιτυχία των δράσεων στο Δήμο Ευρώτα από την κα Τσερώνη και την ομάδα συνεργατών της. Ρώτησε την κα Τσερώνη για το θέμα του εξωτερικού ποιοτικού ελέγχου για το Εργαστήριο του Γ.Ν. Σπάρτης. Η κα Τσερώνη δήλωσε ότι η διαδικασία προχωρά κανονικά, αλλά εκκρεμεί εξέταση πλακιδίων από την ΕΣΔΥ, η οποία έχει ολοκληρωθεί μόνο μέχρι και τον Αύγουστο. Σε αυτό το σημείο η κα Πατσουλά δήλωσε πως θα βοηθήσει στο να προχωρήσουν οι διαδικασίες.

Στη συνέχεια, ο Κ. Μαμούρης ρώτησε τον κ. Σπανάκο για τις τεχνικές που χρησιμοποιεί στο εργαστήριο του και για το επίπεδο των μεταλλάξεων του πλασμωδίου. Ο κ. Σπανάκος δήλωσε ότι η διεθνής βιβλιογραφία είναι επαρκής κυρίως όσον αφορά στο πλασμώδιο *P. falciparum* (επειδή δύναται να καλλιεργηθεί) και πως δεν έχει δοθεί απάντηση όσον αφορά στο *P. vivax*. Η κα Ψαρουλάκη ανέφερε ότι αναμένει δείγματα στο ΠΕΔΥ Κρήτης για την εκτέλεση real-time PCR αλλά ο κ. Σπανάκος απάντησε πως δε γνωρίζει, μέχρι να ολοκληρωθεί η διαδικασία της γονοτύπησης, εάν η ποσότητα δείγματος που θα απομείνει θα είναι επαρκής για να αποσταλεί για εξέταση. Σε αυτό το σημείο, ο κ. Χατζηχριστοδούλου πρότεινε να αποσταλούν δείγματα από ταξιδιώτες προς ενδημικές χώρες. Επίσης, η κα Μπάκα ρώτησε την κα Τσερώνη αν μπορεί να ρωτήσει για διαθέσιμα δείγματα που μπορεί να έχουν φυλαχθεί από προηγούμενα έτη στους Μολάους (Εργαστήριο κας Διονυσσοπούλου, Δ. Ευρώτα). Η κα Τσερώνη είπε πως θα ρωτήσει, αλλά δε δήλωσε αισιόδοξη. Η κα Πατσουλά ανέφερε πως εντός του καλοκαιριού του 2013, χρησιμοποίησαν και στην ΕΣΔΥ real-time PCR. Ο κ. Χατζηχριστοδούλου πρότεινε την επικοινωνία και συνεννόηση μεταξύ εργαστηρίων ΕΣΔΥ και ΠΕΔΥ Κρήτης αναφορικά με τη μέθοδο αυτή.

Στη συνέχεια, ο κ. Κολιόπουλος, αφού έγινε μια σύντομη ενημέρωση από τον κ. Παπαδόπουλο σχετικά με τις δραστηριότητες του εργαστηρίου του, ενημέρωσε τους συμμετέχοντες για τις εργασίες του εργαστηρίου του Μπενακείου. Δήλωσε ότι, όσον αφορά στο πρωτόκολλο σύγκρισης των παγίδων, οι παγίδες παρελήφθησαν εντός του Σεπτεμβρίου και μια πρώτη δοκιμή στη Λακωνία δεν απέφερε ιδιαίτερους καρπούς λόγω έλλειψης

πληθυσμών κουνουπιών. Επίσης, έκανε λόγο για τη συνέχιση ελέγχου της αποτελεσματικότητας των IRS που έλαβαν χώρα στο Δήμο Ευρώτα, αλλά και για την αναγκαιότητα επέκτασης του προγράμματος προκειμένου για έναν καλύτερο έλεγχο επιτήρησης και ελέγχου των κουνουπιών. Ο κ. Βόντας ενημέρωσε τους συμμετέχοντες ότι από τα δείγματα που έχουν αποσταλεί στο εργαστήριο του από τον κ. Κολιόπουλο, έχουν ήδη ελεγχθεί τα μισά (μέτρηση πυρεθροειδών με μέθοδο HPLC), ενώ έχουν εξεταστεί και αρκετά ανωφελή κουνούπια από τη Λακωνία για παρουσία πλασμοδίου *P. vivax* (μέθοδος taqman και PCR) και είναι όλα αρνητικά. Ο κ. Χατζηχριστοδούλου ρώτησε τον κ. Βόντα αν έχουν ήδη εξεταστεί τα δείγματα που εστάλησαν από τον κ. Μαμούρη (από την περσινή περίοδο) και ο κ. Βόντας δήλωσε πως θα είναι η επόμενη του προτεραιότητα. Όσον αφορά στο πρωτόκολλο ελέγχου της προέλευσης του αίματος στα γεύματα των κουνουπιών, ο κ. Χατζηχριστοδούλου πρότεινε να γίνει εκ νέου την επόμενη χρονιά και μάλιστα με περισσότερα στοχευμένες δειγματοληψίες, καθώς ο κ. Βόντας δήλωσε ότι τα μέχρι στιγμής δεδομένα δεν ήταν επαρκή λόγω μικρής ποσότητας δειγμάτων και τυχαίων δειγματοληψιών.

Ο κ. Χατζηχριστοδούλου πρότεινε στην κα Μπάκα να πραγματοποιηθεί μια συνάντηση πριν το τέλος του χρόνου προκειμένου για την αποτίμηση του προγράμματος και τους νέους στόχους που θα τεθούν στο σενάριο επέκταση του προγράμματος, ενώ πρότεινε και την οργάνωση workshop με δημιουργία ομάδων ανά τομέα εργασίας. Η κα Μπάκα συμφώνησε.

Η κα Περβανίδου, σε αυτό το σημείο, ρώτησε για το αν θα πραγματοποιηθεί δεύτερος γύρος IRS στη Λακωνία και ο κ. Χατζηχριστοδούλου απάντησε πως θα προχωρήσουν οι διαδικασίες εφόσον έχουμε όλα τα αποτελέσματα από τα εργαστήρια των κυρίων Κολιούπουλου και Βόντα. Επίσης, πρότεινε να αποστείλει η κα Μπάκα εκ νέου μια επιστολή, ενώ η κα Τσερώνη δήλωσε πως ο δεύτερος γύρος θα πραγματοποιηθεί κανονικά από την περιφέρεια.

Ο κ. Μπιλλίνης προχώρησε σε μια σύντομη ενημέρωση σε σχέση με τα δεδομένα επιτήρησης των πτηνών και δήλωσε ότι θα αποστείλει άμεσα τα αποτελέσματα της επιτήρησης σε όλους.

Αφού ο κ. Μαμούρης έκανε λόγο για τις δραστηριότητες του εργαστηρίου του, η κα Περβανίδου διαβεβαίωσε ότι έχουν ήδη λάβει τη συναίνεση από 30 άτομα που νόσησαν από ιό του Δυτικού Νείλου και τα δείγματα αυτών θα αποσταλούν στο εργαστήριο του κ. Μαμούρη προκειμένου να συμπεριληφθούν στο πρωτόκολλο πολυμορφισμών του ΜΗC. Ο κ. Χατζηχριστοδούλου ζήτησε από την κα Περβανίδου να προσπαθήσουν να πάρουν συγκατάθεση και από τα υπόλοιπα κρούσματα του ιού.

Στη συνέχεια, και αφού ο κ. Δούκας ενημέρωσε τους συμμετέχοντες στην τηλεδιάσκεψη σε σχέση με την επιτήρηση των ιπποειδών, ο κ. Χατζηχριστοδούλου ρώτησε την κα Περβανίδου για ενημέρωση από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για θετικά στον ιό του Δυτικού Νείλου άλογα. Η κα Περβανίδου είπε για τρία θετικά άλογα στο Ν. Αχαΐας (ένα μάλιστα απεβίωσε), ένα θετικό άλογο στην Ανατολική Αττική, ένα στην Ξάνθη και ένα στην Καβάλα. Ο κ. Δούκας επισήμανε ότι είχε ήδη μιλήσει αρκετές φορές, έχοντας στείλει και τις απαραίτητες επιστολές, με τον κ. Ντουντουνάκη προκειμένου να ενημερώνεται άμεσα για θετικά στην παρουσία του ιού άλογα, αλλά δεν είχε λάβει καμία ενημέρωση. Ο κ. Χατζηχριστοδούλου δήλωσε ότι θα στείλει και ο ίδιος επιστολή στον κ. Ντουντουνάκη.

• Πορεία έκδοσης του εγχειριδίου της ελονοσίας

Ο κ. Χατζηχριστοδούλου ενημέρωσε τους παρευρισκομένους και τους συμμετέχοντες στην τηλεδιάσκεψη για την επιλογή της εταιρείας με την οποία θα συνεργαστούμε με βάση τις προσφορές που έγιναν και για την ποσότητα των τεμαχίων που θα τυπωθούν. Δήλωσε ότι θα αποσταλεί σε όλους εκ νέου το State of the art για την ελονοσία προκειμένου για τα τελευταία τους σχόλια.

- **Πορεία δημοσιεύσεων**

Ο κ. Χατζηχριστοδούλου ενημέρωσε τους παρευρισκομένους και τους συμμετέχοντες στην τηλεδιάσκεψη για την αναμονή των πρώτων σχολίων από το περιοδικό (International Journal of Environmental Research and Public Health) σε σχέση με το State of the art για τον ιό του Δυτικού Νείλου, ενώ έκανε λόγο για τις δημοσιεύσεις που θα προκύψουν: αποτελεσματικότητα RDTs στη χώρα μας (έχει ήδη ξεκινήσει η συγγραφή), έλεγχος της ελονοσίας στη χώρα μας και τα διδάγματα που έχουν προκύψει (θα δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην καλή αποτελεσματικότητα των RDTs, στη μαζική χορήγηση θεραπείας και στην αποτυχία του εναλλακτικού σχήματος πριμακίνης των 8 εβδομάδων και των υποτροπών που προέκυψαν), οροεπιδημιολογική μελέτη για τον ιό του Δυτικού Νείλου, μοντέλα πρόβλεψης εξάπλωσης του ιού με βάση τα δεδομένα από την ομάδα εργασίας του κ. Φώτη, ολοκληρωμένη επιτήρηση του ιού στη Λίμνη Κάρλα (άλογα, κουνούπια, πτηνά). Επίσης, ο κ. Μπιλλίνης έκανε λόγο για τη άρθρο της ομάδας του, που αφορά στα δεδομένα της επιτήρησης των άγριων πτηνών και του μοντέλου πρόβλεψης με χρήση GIS και το οποίο έχει ήδη αποσταλεί προς δημοσίευση.

- **Υποβολή πρότασης στο Υπουργείο Υγείας για παράταση του προγράμματος**

Ο κ. Χατζηχριστοδούλου ενημέρωσε τους παρευρισκομένους και τους συμμετέχοντες στην τηλεδιάσκεψη για την επιστολή που πρόκειται να αποσταλεί στο Υπουργείο Υγείας και με την οποία θα αιτείται χρονικής και χρηματικής επέκτασης του προγράμματος προκειμένου να συνεχιστούν οι στοχευμένες δράσεις του προγράμματος και ιδιαίτερα εκείνες που αφορούν στο Δήμο Ευρώτα προκειμένου για φαρμακευτική κάλυψη όλων των μεταναστών (παλαιών κατοίκων και νεοεισερχομένων) και τη διακοπή μετάδοσης της νόσου, καθώς η επιτυχής επιτήρηση-παρέμβαση ενός έτους

δεν εξασφαλίζει και τη διατήρηση αυτού του αποτελέσματος τα επόμενα έτη, όπως τόνισε και η κα Μπάκα. Τέλος, ο κ. Χατζηχριστοδόλου μίλησε και για την επίσκεψη που θα πραγματοποιηθεί στο Υπουργείο Υγείας, η οποία μπορεί να λάβει χώρα την επόμενη εβδομάδα, ενώ πρότεινε η επίσκεψη στο Υπουργείο να γίνει από ομάδα επιστημονικών υπευθύνων. Τέλος, ζήτησε από την κα Μπάκα και κα Τσερώνη να μιλήσουν με την Οικονομική Διαχειρίστρια του MALWEST, κα Καλογνωμά, προκειμένου για τον υπολογισμό της έκτασης του προϋπολογισμού του προγράμματος και το ύψος της χρηματικής επέκτασης που θα αιτηθούμε.